

CUNOSTINȚE FOLOSITOARE

Seria B.

SFATURI PENTRU GOSPODARI

SUB DIRECTIVA REDACȚIONALĂ A D-LUI PROF. UNIVERSITAR
I. SIMIONESCU

INGRIJIREA PASĂRILOR

BOALELE LOR

DE

C. S. MOTĂȘ

PROFESOR UNIVERSITAR

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Seria A. „Știință pentru toți“.

- No. 1. Cum era omul primitiv de *I. Simionescu.*
2. Viața omului primitiv de *I. Simionescu.*
3. Gazurile naturale de *I. Simionescu.*
4. Albinele de *T. A. Bădărău.*
5. Diabetul, îngrășarea, gălbănirea de *Dr. Căhănescu.*
6. Raze vizibile și invizibile de *C. V. Gheorghiu.*
7. Viața microbilor de *Dr. I. Gheorghiu.*
8. Furnicile de *T. A. Bădărău.*
9. Viața plantelor de *I. Simionescu.*
- 10—11. Pasteur de *C. Motaș.*
12. Soarele și luna de *I. Simionescu.*
13. Telefonie fără fir de *Tr. Lalescu.*
14. Porumbeii mesageri de *V. Sadoveanu.*
15. Planeta Marte de *Ion Pașa.*
16. Dela Omer la Einstein de *General Sc. Panaitescu.*
17. Cum vedem de *Dr. I. Glăvan.*
18. Razele X. de *Al. Cișman.*
19. Omul dela Cucuteni de *I. Simionescu.*
20. Protozoarele de *I. Lepși.*
21. Fulgerul și trăsnetul de *C. G. Brădeșeanu.*
22. Nebuloasele gazoase de *M. E. Herovanu.*
23. Bacteriile folositoare de *I. Popu-Câmpeanu.*
24. Scrisori cerești (Meteorite) de *I. Simionescu.*
25. Din istoricul electricității de *Stel. C. Ionescu.*
26. Mercur și Venus de *C. Negoită.*
27. Reumatism și arteroscleroza de *Dr. M. Căhănescu.*
28. Oameni de inițiativă de *Apostol D. Culea.*
29. Henri Ford de *Ing. N. Ganea.*
30. Musca de *I. Mureșanu.*
31. Ciupercile de *I. Popu-Câmpeanu.*
32. Cifrele de *G. M. Lăzărescu.*
33. Animale de demult de *I. Simionescu.*
34. Lămurirea popoului de *I. Simionescu.*
35. Din viața oamenilor întreprinzători de *Apostol D. Culea.*
36. Societatea națiunilor de *Artur Gorovei.*
37. Ficatul și boalele lor de *Dr. M. Căhănescu.*
38. Electrochimia și electroliza de *N. N. Botez.*
39. Noțiuni de electricitate de *Ing. Casetti.*
40. M. Berthelot de *M. Zapan.*
41. Isoare actuale de energie de *E. Severin.*
42. Goethe ca naturalist de *Prof. I. Simionescu.*

Seria B. „Sfaturi pentru Gospodari“

- No. 1. Ingrijirea păsărilor de *Prof. C. Motaș.*
2. Despre tovărășii de *Preot C. Dron.*
3. Despre scarlatină de *Dr. I. Gheorghiu.*
4. Livada din sămburi de *G. Gheorghiu.*
5. In jurul casei de *M. Lupescu.*
6. Casa de *I. Simionescu.*
7. Morcovul și alte legume de *P. Roziade.*
8. Sifilisul de *Dr. E. Gheorghiu.*
9. Temeiul îmbunătățirii vitelor de *D. G. Chișoiu.*
10. Voțul obștesc de *A. Gorovei.*

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
SERIA B.
SFATURI PENTRU GOSPODARI

No. 1.

INGRIJIREA PASĂRILOR

BOALELE LOR

DE

C. S. MOTAȘ
BCU Cluj / Central University Library Cluj
Profesor Universitar

CU 10 FIGURI

BUCUREȘTI

EDITURA «CARTEA ROMĂNEASCĂ» S. A.

328161
BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUVÂNT CATRE CITITORI

Sătenii ca și târgoveții cunosc puține lucruri despre boalele animalelor, de aceea în loc de doctorii, mai de grabă cred în felurite eresuri, alegă la descânțece băbești, ori se folosesc de leacuri vătămătoare.

Cheltuesc uneori tot atâta cât ar da la doctori, dar de folosit nu folosesc nici cât e negru sub unghie.

Am crezut că este bine, să scriu în aceste cărți mici, pe înțelesul tuturor, ce boale mai rele sunt la noi printre pasări, printre animale, la viermi de mătase și albine; cum se cunosc și ce putem face pentru a ne feri de ele, iar când se ivesc să știm să le lecuim.

Incepem dintr'odată cu pasările, căci nu este gospodar, care să nu fie o „gobaie“-două pe lângă casă, iar astăzi o pasăre este așa de scumpă, cât era acum câțiva ani o vacă ori un mânz, ba chiar și mai mult; mai înainte vreme puteai cumpăra cu 80 lei o vacă cu vițel; iar azi atâta ține un curcan.

După ce vom isprăvi cu boatele, avem să lămurim ceva despre locuințe, despre felul cum trebuie să creștem și înmulți fiecare fel de animale, pasări, etc., ca să ne putem mai bine folosi de ele și câștigă cât mai mult din creșterea lor.

C. S. M.

I.

INGRIJIREA PĂSĂRILOR

Păsările domestice sunt la sate, ca și la orașe, trebuincioase pentru carne și ouă; rar casă, unde să nu găsim pasări de tot felul.

Unele se cresc mai ușor cum sânt găinele, rațele și găștele; altele, cum sânt curcile, se cresc mai greu și deaceea sânt mai rare și mai scumpe.

Toate soiurile de pasări, trebuesc bine îngrijite, ca să putem trage foloase cât mai mari de la ele.

Inainte de toate, trebuie să le ținem în mare curățenie, apoi, să nu le lăsăm să se hrănească, la întâmplare, cu ce dă Dumnezeu, de pe drumuri, sau de prin ogrăzile (curțile) altora, așa cum se obișnuște la noi.

Se socoate că în acest chip creșterea lor e mai lesnicioasă, aproape pe nimic; fără însă să se ție seamă că numai așa se îmbolnăvesc, se întind boale de tot felul printre ele și mor cu sutele.

Cotețele sau locurile unde ținem pasările trebuie să fie curățite în toate zilele de murdăria, pe care o fac în timpul nopții, să fie spălate și din când în când să se văruiască.

Nu este bine ca pasările să doarmă prin grajdurile de boi, vaci sau cai, ori măcar prin apropierea lor, să li se facă cotețele bine închise, mai la o parte.

Hrana pasărilor să se puie în vase curate și apa să se schimbe des, când vin căldurile; vasul să fie așa fel ca pasările să nu-l răstoarne nici să calce cu picioarele în el, mai ales unde sunt rațe sau găște.

Dacă ne ținem de povețele acestea simple, putem fi mai siguri, că vom putea crește pasări și ne vom folosi de ele, căci le vom feri de boli foarte grele și omorătoare; dar despre toate acestea avem de scris în alte cărticeluri mai cu deamănuntul.

II

BOALELE PĂSĂRILOR

Pasările de orice soi, au aceleași boale, unele se capătă din neîngrijire și necurățenie, cum sunt cele cari se datoresc păduchilor, puricilor; altele mai grele se capătă prin molipsire.

Vom descrie pe rând aceste două feluri de boale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CAP. I.

BOALELE CARE VIN DIN NECURĂȚENIE ȘI NEÎNGRIJIRE.

Obişnuit, se dă numele de păduchi la toate vietățile mici cari trăesc pe corpul pasărilor și se hrănesc pe ele din zeurile ori din mătreața de pe piele sau le sug sângele. Toate aceste vietăți sânt unele mai vătămătoare, altele mai puțin, așa că vom descri numai pe cele mai obișnuite, cari produc mari pagube.

PLOȘNIȚELE COTEȚELOR.

În cotețe, unde nu se pune mâna să se curețe, se ivesc, și se înmulțesc foarte mult, ploșnițele cari se ascund prin crăpăturile scândurilor și prin paele cuibarelor.

Ploșnițele se înmulțesc mai mult în porum-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

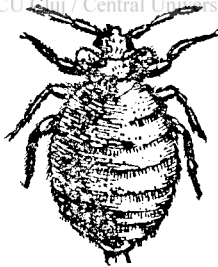

Fig. 1.
Ploșnița cotețelor de găină (mărită)

Fig. 2.
Ploșnița cotețelor de găină mărime naturală

bării (hulubării) și de aici trec și la cotețele de găini, unde se năpustesc pe cloști, așa făcând că le gonesc de pe ouă, cari se strică și din această cauză mor puii în ele.

Când vedem că o cloșcă nu stă pe ouă, trebuie căutat în coteț și în cuibar; nu se poate să nu găsim aceste vietăți între crăpăturile scândurilor, ale peretilor, sau chiar pe găinațul uscat, ori să nu dăm de urma petelor mici negre, ce le lasă pe ouă.

Figura I ne arată cum sunt aceste ploșnițe, cari au mare asemănare cu cele din casele oamenilor. Mai ales noaptea, pasările n'au odihnă din pricina lor, căci le înțeapă, le sug sângele și când sunt multe, le slăbesc; puii mai mici mor repede din pricina lor.

Ca să scăpăm găinele de ploșnițe, trebuiesc curățite cotețele, bine de tot și spălate cu leșie fierbinte.

După ce se astupă toate crăpăturile pe din afară, ca și toate găurile (bortele), afumăm cu pucioasă. Pentru ca să se facă fum mult, să răzbească în colțișorul cel mai tăinuit unde e cuibul ploșnițelor, trebuie să punem praf de pucioasă mai mult pe jăratie și într'un hârb de lut, închidem bine ușile și lăsăm cel puțin o zi întreagă închis.

După aceea deschidem și aerisim bine mai multe ceasuri înainte de a lăsa pasările la culcare.

Prin fumul de pucioasă, ploșnițele au crăpat, dar au rămas ouăle lor.

După două săptămâni din ele ies alte ploșnițe mici și de aceea mai ardem încă odată

pucioasă cum am arătat, ca să le omorâm și pe acestea. Abia atunci am scăpat pasările de ploșnițe.

În cotetele pasărilor, în afară de ploșnițele arătate mai sus, se găsesc și altele mai mărunte. În schimb, se plodesc din cale-afară unde nu este curățenie.

Figura de aici ne arată ce fel de corp are.

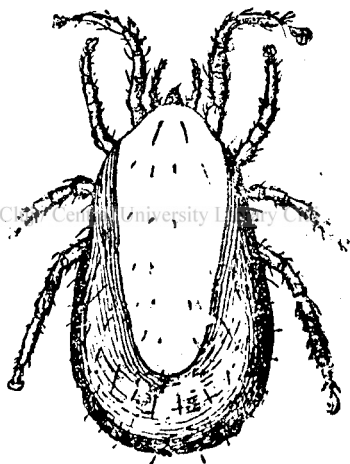

Fig. 3.

Ploșniță, mărită de 80 ori așa că se înțelege cum se poate ascunde ploșniță mică abia cât un fir de mei

Are o culoare roșietică și este burtoasă. Trădesc grămădite la un loc cu sute și mii, încălț par niște pete roșcate pe scânduri, pe bețe.

prin crăpături și mai ales în cuibarele cloșcilor.

Ziua stau ascunse, dar noaptea ies și se răspândesc în coteț, se sue pe pasări și le sug sângele; mai cu seamă puii de găină și de porumbel (hulub), sufăr mai mult din pricina lor, slăbesc și mor. Pasărilor bătrâne chiar, neputând dormi din cauza mâncărimii, pe care le-o fac aceste ploșnițe, slăbesc și nu prind carne, ouă puțin sau mai deloc.

Orice fel de pasări: găini, curci, găște, rate, sunt atacate de aceste ploșniți, când ele locuiesc în acelaș coteț, după cum se întâmplă de altfel mai peste tot, căci rari gospodării au cotețe pentru fiecare fel de pasăre.

Cum se face ziuă, ploșnițele fug la locurile lor și rar rămân pe pasări.

Aceste ploșnițe pot trăi mai multe luni fără mâncare, încât cu părăsirea numai pe scurt timp a unui coteț plin cu ploșnițe, nu facem nimic.

Oamenii cari îngrijesc de pasărilor din ascunsele cotețe, pot căpăta, pe trupul lor, nenumărate ploșnițe de acest fel, care se răspândește pe mâini, pe brațe, și aduc o mâncărime ca de râie.

Ele nu trăiesc mult pe om și numai rar au putut să nască niște bubulițe roșii, unde stau ascunse.

Dar mai rău este că acești paraziti atacă și caii, în timpul nopții și le produc o boală de piele cu mâncărime foarte mare, care nu-i lasă să se odihnească; niște bășicuțe mici se fac pe piele, părul le cade și dacă nu-i îngrijim slăbesc cu totul.

Ca să scăpăm de acești oaspeți urâți nu-i luăm ușor. Mai întâiu trebuie golite cotețele și mutate pasările în alt loc pentru câtăva vreme. Prin grajduri nu trebuie să ținem din această pricină niciodată pasări—cum se face în multe părți.

După golirea cotețelor, să căutăm bine pe scânduri, în crăpături, pe la încheeturi și sub streșina cotețului în afară ca și înăuntru și vom vedea cum stau grămezile de ploșnițe, și le iei cu lingura.

Ca să scăpăm de ele pentru totdeauna trebuie să le omorâm cu doctorii tari și cea mai bună este aceea care se chiamă „creolină“, și se poate cumpăra de la farmacia sau droguerii. Ne trebuie însă și un aparat de stropit — o stropitoare ca cea aceea cu care se stropesc viile.

Medicamentul este negru ca păcura, unsuros și folosește numai amestecat cu apă; o lingură de creolină se pune la 1 kgr. de apă, care se face atunci albă cenușie ca laptele.

Accastă amestecătură o punem în orice instrument de stropit; trebuie însă să avem grijă ca stropitul să se facă peste tot, să nu rămân

nici cel mai mic toc neudat, căci unde ajunge medicamentul omoară ploșnițele pe loc; de aceea este nevoie să udăm acolo unde le vedem grămadă și prin crăpături peste tot locul; scândurile ori bețele pe cari stau pasările, se scot afară binișor și se stropesc.

După ce s'a curățat astfel, pasările se pot băga la coteț.

După 3—4 zile mai curățim odată și stropim din nou cotețul cum am spus mai sus.

În timpul verei trebuie să facem în fiecare lună, această curățenie.

Alt soi de ploșnițe.

De câțiva ani s'a găsit și în țara noastră o boală grea pentru pasări; boală care se găsisse mai întâiu în țările calde, unde aducea între toate pasările, dar mai ales la găște, rațe și la găini o mare pierdere.

Când s'a căutat de oamenii învățați să se vadă din ce pricină mor pasările, s'a găsit în sângele lor, niște ființe mici de tot, în număr mare, care nu se văd decât cu instrumentele care le măresc foarte mult.

Când s'a urmărit să se vadă cum și de unde vin în sânge aceste ființe, s'a dovedit că un fel de ploșnițe cari se hrănesc cu sânge, înțepă pasările — și când le înțepă bagă în corpul

pasărei — unde face înțepătura, aceste tunte, care trăesc de obicei în corpul ploșniței.

Prin înțepătură trec în sângele pasărei, se înmulțesc foarte mult și atunci pasărea cade bolnavă — și moare după 4—5 zile. În timpul boalei pasărea este ca amețită și doarme me

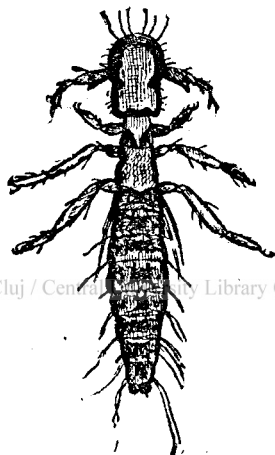

Fig 4

Ploșnița (păduche) de găină
mărită de 25 ori.

reu — cu penele cam sburlite. Altele nu se pot ține pe picioare — și cad cu burta în sus — cum se vede mai ales la găște și la râte.

Dăm aici figura acestei fel de ploșnițe care se aseamănă mai bine cu un paianjen

Dar chiar numai înțepăturile lor fac mai ales puii mici să slăbească și să moară.

În mai multe părți din țara noastră s'a putut găsi aceste ploșnițe și cum sunt tari nu se pot stârpi de cât cu mare greutate, căci pot trăi într'un coteț—câte un an fără să mănânce nimic.

De altfel în unele locuri ele atacă și pe oameni și întocmai ca și ploșnițele de casă, le sug sângele și'i îmbolnăvesc cum se îmbolnăvesc și pasările.

Obiceiul lor este să stea prin crăpături între scânduri — în toate locurile ferite, de unde nu ies de cât noaptea ca să se hrănească cu sângele de la păsări — sau oameni.

Dar puii acestor ploșnițe când ies din ouă s'au văzut că stau tot timpul pe corpul pasărei și mai ales pe sub aripi la pui -- și'i înțeapă ne lăsându-i să doarmă.

Ce să facem ca să scăpăm de ele?

Când avem cotețe rele, cel mai bun lucru este să le punem pe foc; iar dacă cotețele sunt bune—trebuie să le spălăm cu leșie ferbinte, în care se toarnă creolină. Cum am spus și mai sus, stropirea să se facă cu o pompă sau un Vermorel, mai ales crăpăturile, găurile, și în năuntru și afară — pe sub strașini — apoi să se lipească crăpăturile și să se văruiască cotețul peste tot

înăuntru ca și afară. Trebuie știut că aceste ploșnițe se ascund și sub acoperișul de tablă sau țiglă ca și în stuf — și tocmai din pricina aceasta sunt așa de greu de omorât; dacă un coteț a fost cuprins odată de aceste vietăți, apoi nu scăpăm ușor de ele.

Când năvălesc la porumbării, le distrug, omorând puii, prin sugerea sângelui sau prin boala de care am vorbit.

II.

Păduchii pasărilor.

Toată lumea știe că pasările de ogradă, pasările domestice, de toate felurile au păduchi, care

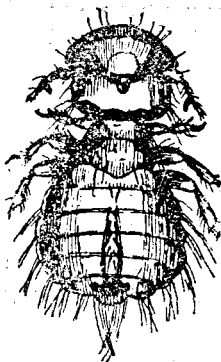

Fig. 5.

Păduche de găină mărit de 25 ori.

câte odată se pot așa fel înmulți încât le slăbesc și mai ales puii mici mor.

Fiecare fel de pasăre are mai multe feluri de păduchi și aici dăm niște figuri a celor mai obișnuite.

Fig. 6
Păduche (mă
rime natu-
rală)

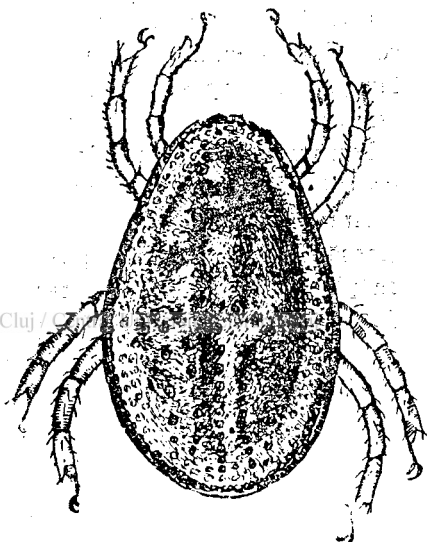

Fig. 7
Păduche mărit.

Dacă pasările sunt rău hrănite, stau închise în cotețe, întunecoase, umede, murdare, apoi de sigur se vor umple de păduchi — tocmai cum se întâmplă la oameni în răsboae, când

stau fără să se spele, murdari, grămădiți și rău hrăniți.

Pentru ca să distrugem acești păduchi sunt multe mijloace, dar ori care l'am întrebuința, trebuie să avem răbdare multă.

Intotdeauna, trebuie să începem cu curățenia cotețelor — cum am spus și pentru ploșnițe iar pentru corp se poate întrebuința băile de cenușă.

Intr'un loc adăpostit de ploae, se pune într'o groapă făcută înadins, cenușă cernută, cât de multă amestecată cu un pumn de floare de pu-cioasă. Pasările se duc întotdeauna de se scaldă cu plăcere în acest amestec de prafuri și pă-
duchii cad și mor.

CAP. II.

BOALE CARE SE CAPĂTĂ PRIN MOLIPSIRE

I

RÂIA LA PASARI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Boala aceasta nu are mare importanță, pentru că nu este așa periculoasă decât atunci când este lăsată în voe și nu ne îngrijim de căutarea pasărilor.

Este mai cu deosebire o râe de care se îmbolnăvesc pasările cum sunt găinele, curcanii și alte pasări chiar și cele din colivii (cuște).

Se vede atunci că solzii de pe picioare se umflă — picioarele se fac mai groase, cu un fel de broboane pe ele ; iar pasările sunt totdeauna neliniștite, își ciugulesc picioarele din cauza mâncărimei, uneori până într'atâta că le dă sângele — dela degete și până la genuchi; piciorul se umflă și capătă o formă urâtă. Pa-

sărilor dacă nu se caută, slăbesc și cu timpul mor. Dăm aici forma unui picior bolnav.

Boala este molipsitoare și se ia dela cele bolnave la cele sănătoase destul de lesne, mai ales când pasările trăiesc în cotețe stricate și

Fig 8.

Picior bolnav.

rele. Cu toate acestea boala merge încet 5—6—8 luni. Pasările noastre nu se molipsesc așa lesne ca cele aduse din țările străine.

Pentru a scăpa de boală, trebuie mai întâiu să deosebim pasările sănătoase de cele bolnave.

Să curățim bine cotetele — și să ardem murdăria — să spălăm cu leșie să lipim și văruiem bine peste tot — apoi pasările bolnave să le căutăm.

Mai întâiu le muiem picioarele într'o leșie slabă și cu puțin săpun — ca să se moaie cojile ; cam după un sfert de ceas le frecăm cu o cârpă — ca să desprindem cojile — fără să le sângerăm — și apoi le ungem cu pomadă de pucioasă, (care se găsește la ori ce spitărie (farmacie) — pe tot piciorul unde au fost cojite. Este destul să le ungem de 2 ori în 2 zile ca să se vindece. Dacă rămân pe picior răni atunci le ungem cu unt sau untdelemn.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

II.

HOLERA PASARILOR

Una dintre boalele periculoase este holera. Epidemie de holeră există în toată țara românească și boala este din cele mai grele. Dacă mergi în oraș sau la sate vezi de multe ori mormane de pasări moarte — găini, găște, curci.

În unele părți nu mai găsești nici o pasăre, oamenii nu știu ce să mai facă și întrebuintează fel de fel de leacuri băbești dându-le ba usturoi pisat, ba piper și câte altele, bine înțeles fără reușită. De obicei epidemia ține câți-

vă ani, apoi încet, încet scade — ca să iasă din nou la iveală cu multă furie.

Toate pasările se pot îmbolnăvi de holeră: găini, găște, rațe, curci, bibilici (pichiri), porumbei și pasările sălbatice, vrăbii, ciori, pasările din colivii (cuște), însă se vede câte o dată boala numai la un fel de pasări, pe când celelalte feluri n'au nimic — dar uneori boala se întinde la toate și în scurt timp numai rămâne nici una.

Semnele boalei sunt felurite; — câte odată pasările mor așa de grabnic, încât nici nu le vedem bolnave, uneori bolesc câteva ceasuri, alteori chiar 2—3 zile și numai rar de tot boala ține la unele pasări mai multe săptămâni.

Când pasările mor repede, suntem gata să bănuim că au fost otrăvite, mai ales dacă avem vre un vecin mai arțăgos.

Când însă pasările bolesc câteva ceasuri ori chiar o zi două — atunci vedem cu adevărat semnele boalei. Mai întâiu pasărea nu mai mănâncă, stă retrasă de celelalte în vre'un colț — se sburlește — și cu capul băgat în pene, ca și când ar dormi. Din când în când tresare, pare că ar vrea să se trezească — apoi iar cade la somn; creasta li se învinețește, din nas le curge un fel de bale.

În urmă, în apropierea morții — pasările au diaree (cufureală) — care le murdărește penele dela coadă, slăbesc repede, și nu se mai

pot ține pe picioare, cad pe o parte, și mor numai decât.

Se poate vede deseori — cum cēlelalte pasări sănătoase se reped la cea bolnavă și o bat până o sângerează, așa că am putea crede că pasărea moare din bătae — d'aici se pare că pasările sănătoase își dau socoteala că cea bolnavă este o primejdie pentru ele și caută să se scape mai repede de ea. Rar pasări scap de boală și atunci capătă umflătură la încheeturi — se ologesc, nu pot merge și la urmă tot mor din slăbire.

Dacă ne uităm la măruntaele unei pasări, moartă de holeră, se vede pe mai (ficat) niște pete mici de tot, albicioase, pare că ar fi nisip presărat; iar pe inimă niște pete roșii, — matetele sunt pline cu sânge și roșii.

Cum se îmbolnăvesc pasările de holeră ?

Când știm cum se îmbolnăvește și omul de o boală, lesne putem să ne închipuim ce trebuie să facem să ferim și pasările de îmbolnăvire, căci și pasărea e o ființă ca și omul.

Holera dela pasări este o boală molipsitoare. Trece dela pasăre la pasăre, cum trece și holera ori ciurma de la om la om.

Boala se răspândește prin găinațul moale și mult, pe care-l cufurește pasărea bolnavă și în care să găsește sămânța bolii.

Prin găinaț se murdărește ograda (curtea), locul unde stau pasărilor, hrana lor, apa de băut, așa că pasărilor sănătoase se molipsește lesne stând la un loc cu cele bolnave, mâncând hrană murdărită, ori bând apă amestecată cu murdăria, de la pasări bolnave.

Ce este de făcut?

Marele învățat Pasteur — a cercetat această boală încă mult timp înainte — și a arătat și mijlocul pentru a o înconjura.

El a arătat un mijloc de altoire (vaccinare), care a fost dovedit foarte bun.

Din nenorocire însă lumea, nu prea se îngrijă de acest lucru, fiindcă pasărilor erau efetine — și felul de altoire propus de el nu s'a întrebuințat de cât puțin. De atunci încoace însă s'au făcut numeroase cercetări și s'a dovedit multe feluri de vaccin — și au căutat să le folosească.

Proprietarii însă nu le pun în practică — și nu caută să le folosească de cât când boala a izbucnit între pasărilor lor, când molima e îrti, dar când este prea târziu. La lecuire nici nu trebuie să ne gândim în acest caz pentru că boala merge așa de repede, încât nu avem timp și apoi nici nu avem vre-un mijloc bun de îndreptat când boala a intrat în pasări; tot ce se

spune de unii sau de alții sunt doctorii fără folos.

Vaccinarea mai din vreme este singurul mijloc bun de oprire a bolii și nu putem îndeajuns sfătui pe toți cei care au păsări în curte de a-le vaccina când molima s'a ivit prin vecini și bântue cu furie și dacă țin să nu vadă în câteva zile nimicată truda lor.

La Facultatea de Medicină Veterinară, la noi în București, la Institutul de Sero-Vaccinuri, se prepară de vre-o 3 ani un vaccin, care până acum a dat roade foarte bune, chiar când boala a izbucnit, și vedem cu bucurie că o mare parte din public a început să-l caute din ce în ce mai mult.

Este o greutate pentru că vaccinarea trebuie făcută de un doctor veterinar, trebuiesc instrumente și nu oricine o poate face. Ca să fie mai lesne, căci vaccinul costă între 50—55 bani, pentru o pasăre, s'ar putea uni toți gospodarii dintr'un sat — ori prin cooperativele sătești și s'ar putea chema un doctor — așa că atunci cheltuiala ar fi foarte mică pentru fiecare.

Un alt mijloc practic, dacă nu se poate face vaccinațiunile, sau până la vaccinare, este atât pentru crescătorul mare, cât și pentru cel mic, să închidă pasările, să nu le mai lase, cum e obiceiul la noi, să umble drumurile după mâncare, când se și molipsesc, și să țină cotețele în

cea mai mare curăţenie. Când boala a izbucnit trebuie să se despartă pasărilor în cârduri mici şi să se ţină deosebit unele de altele ; să se spele coteţele cu leşie fierbinte şi apoi să se văruiască, sau să se stropească cât se poate de bine cu creolină, o lingură la 1 kgr. apă.

Cel mai mare rău ce se poate face, este să se arunce pasărilor moarte, căci de acolo se poate întinde boala ; de aceea este o datorie, pentru oricine-i moare pasări, să le îngroape adânc, sau să le ardă ; iar când tae vre-o pasăre să vadă de ce a murit, trebuie să ia măsuri să nu împrăştie sânge, ori să dea măruntă pe jos, căci pasărilor sănătoase se pot molipsi de acolo.

S'au văzut chiar porci şi câini, cari mâncând pasări moarte aruncate, cum e obiceiul, se îmbolnăvese şi mor.

Câte odată boala ne-o aduce vrăbiile ori ciobărcile cari stau, cum ştim, în preajma caselor noastre ; când le găsim dar moarte, să nu le lăsăm, ci să le strângem şi să le îngropăm, căci tot pentru binele nostru facem.

Când cumpărăm pasări, să nu le băgăm numai decât cu pasărilor noastre, ci mai întâiu să le ţinem o săptămână închise singure şi dacă în timpul acesta nu vedem nimic, numai atunci le punem la un loc cu cele ce le aveam mai diinnainte.

III.

ANGHINA PĂSĂRILOR (Vărsatul)

Se poate vedeà destul de des la toate felurile de pasări, cele de curte domestice, ca și la cele sălbatice.

La început boala nu se prea cunoaște, ci numai mai târziu când s'a întins, când pasărea nu mai poate mânca, ori când bubele se văd pe creastă, pe bărbie, pe cap.

Vărsatul, cum se zice în popor, este aceeași boală ca anghina și e o boală destul de grea, pentru că, de multe ori, pasările mor, în mare număr.

Uneori boala ține 5—10 zile, după care timp pasările mor; dar mai deseori ține și până la 3 luni; pasările slăbesc încet-încet și mor, pentru că nu se pot hrăni.

Cum se cunoaște boala?

Ies bube pe deasupra, la cap și creastă.

Dar de multe ori, bubele ies în gură, rănila „sânt acoperite cu o peliță galbenă groasă, care se vede pe limbă, ori mai pe lături și chiar în fundul gurei și pe gâtiță. Atunci nu le putem vedeà fiind înăuntru și numai când pasările slăbesc, când vedem că nu mănâncă, — ne vine să le căutăm. De câte ori iar vedem că pasările slăbesc și nu se pot hrăni, sau când ve-

dem bube pe creastă și bărbie să le căutăm și în gură. Dacă găsim rănile despre cari am vorbit acoperite cu peliță galbenă, trebuie să știm că avem a face cu difteria.

Câte odată bubele se fac în nas și astupă nările, așa că pasărea nu poate răsufli și ține gura deschisă, ori curge din nări niște mucii.

Fig 9.

Cocoș bolnav de vărsat
bubele se văd pe creastă,
bărbie și pe față.

Uneori bubele se fac la ochi pe pleoape, cari se umflă și astupă vederea, apoi cu timpul ochiul se crapă și se scurge.

Dăm aici 2 figuri de cum se prezintă unele pasări bolnave. În figura 9 se vede un cap de cocoș cu bube de vărsat pe creastă și barbă și în figura 10 un cap de curcan cu ochiul umflat de bubele din pleoapă și cu bube pe moț și cap.

Fig. 10

Curcan bolnav de vârsat și difterie. ochiul umflat, bube pe cap și pe moț.

Cum se ia boala?

Ca și la holeră—pasările bolnave molipsesc pe cele sănătoase, hrana, apa se murdărește dela pasări bolnave, cojile dela bube cad în hrană, în apă ori pe pământ și pasările sănătoase le înghit odată cu mâncarea sau apa și așa se molipsesc. De multe ori boala este adusă de pasările sălbatice, cum sunt vrăbiile, ori de porumbei, dar mai des aducem boala cu pasări pe cari le cumpărăm și le băgăm între pasările noastre sănătoase.

Ce trebuie făcut?

Pasările bolnave, atunci când boala merge repede, nu putem să le vindecăm cu nimic, până acum nu s'a găsit nici un leac. Când însă boala ține mult timp, atunci le putem vindeca.

Mai întâiu deslipim binișor cojile cari acoper bubele, (ținând bine pasările), cu un vârf de cuțit nu prea ascuțit, așa ca să nu iasă sânge, apoi se pune pe rană zeamă de lămâie și se presară praf de pucioasă bine pisat.

Acest leac vindecă numai când nu sunt prea multe bube, căci atunci degeaba mai muncim și cel mai bun lucru este să se taie pasărea, care se poate mânca, afară de cap și măruntae, pe cari le ardem.

Un mijloc mai bun este să nu cumpărăm pasări fără a le căută în gură și mai ales să nu le punem între pasările noastre decât după ce le-am ținut departe închise 5—10 zile și numai când am văzut că în timpul acesta n'au nimic, atunci să le amestecăm.

În câteva locuri s'a putut vedeă că dela pasări s'au molipsit și oamenii și de aceia este bine ca cei ce umblă cu pasări bolnave de asemenea boală, să se spele îndată pe mâini cu apă și săpun.

CĂRȚI PREMIATE
DE
FONDUL CULTURAL AL SOCIETĂȚII
„CARTEA ROMÂNEASCĂ“

Societatea de Editură «Cartea Românească», înființată în scop de a ajuta cât mai mult răspândirea culturii în masele mari a poporului și de a da imbold ori cărei încercări culturale ce ar eși din popor, a creat prin statutele ei un fond cultural, special, care pe fiecare an e tot mai mare pe măsura dezvoltării societății.

Societatea Cartea Românească pe lângă alte întreprinderi ce dă acestui fond cultural în îndeplinirea scopului pentru care a fost creat, distribuie anual și o serie de premii celor mai bune lucrări cari tratează anume subiecte ce societatea aduce din timp la cunoștința celor ce vor să concureze pentru aceste premii.

Dăm mai jos lucrările premiate de societatea Cartea Românească în 1920, primul ei an de existență și cari au fost în urmă tipărite. Pentru anul 1921 premiile în suma totală de 107.000 lei urmează să se distribuie cât de curând celor ce au concurat iar subiectele ce vor fi premiate în anul 1922 vor fi în scurt timp stabilite și data publicității.

Lei

<i>P. Dulfu</i> , Faptă și răsplată (carte p. copii)	8,—
<i>Alice Gabrielescu</i> , Povestiri (carte p. copii)	8,—
<i>V. Costescu</i> , Corbul (carte pentru copii)	8,—
<i>N. Mihăescu Nigrim</i> , Smeul (pentru copii)	8,—
<i>Eug. Simatu Makata</i> , Terra (pentru copii)	12,—
<i>C. Cornea</i> , Simfonia Morței (subiecte din război)	14,—

<i>Lt. Gh. Costăchescu</i> , In umbra steagului	7,—
<i>Al. Moroianu</i> , Bolșevismul	10,—
<i>Artur Gorovei</i> , Datorii și drepturi (carte pentru săteni)	10,—
<i>Pantelimon Diaconescu</i> , Adevăr și Dreptate	7,—
<i>Radu Antim</i> , Sbuciumul unui savant (roman științific) sub tipar	—,—
<i>Dr. N. Căliman</i> , Cum să ne apărăm sănătatea	6,—

CĂRȚI BUNE DE CETIT

	Lei
<i>Demetrescu Elena M.</i> , Economia casnică sau Carte de gospododărie	12,—
<i>Druțu Gh. D. Dr.</i> , Studiu asupra viticulturii și vinurilor din România	5,—
<i>Gaitany Calliope C.</i> , Economia domestică	1,—
<i>Georgescu Gruian L.</i> , Selecțiunea vitelor bovine	1,—
<i>Gibescu Emilian G.</i> , Arboricultura — Pepiniera	3,—
<i>Isăcescu Z. C.</i> , Cultura viermelui de mătase, scoaterea și lucrarea mătăsii	3,50
<i>Moga V.</i> , Alcătuirea unei gospodării rurale	12,—
» Cultura legumelor	4,—
» Cultura pomilor	6,50
» Cultura viei și fabricarea vinului	7,—
<i>Morlova Ilie.</i> , Cultura legumilor	4,—
<i>Pavlov Paul I.</i> , Cultura prunului	2,50
<i>Sandu Const. (Aldea)</i> , Selecțiunea metodică a cerealelor și bazele științifice ale selecțiunii	6,—

17. Creșterea porcilor de *A. Oescu*.
18. Vermii de mătășă de *T. A. Bădărdău*.
19. Oțica sau tuberculoza de *Dr. E. Gheorghiu*.
20. Pelagra de prof. *V. Babeș*.
21. Alegerea semințelor de *C. Lăcrișianu*.
22. Creșterea păsărilor de prof. *C. Moțaș*.
23. Rătăcirii bolșeviste de *Maior I. Mihai*.
24. O stupină dintr'un roi de *N. Nicolaescu*.
25. Cum se întemeiază o vie de *D. M. Cădere*.
26. Răsadnița și plantele din răsad de *V. Sădoveanu*.
27. Leuzia de *Dr. E. Gheorghiu*.
28. Meșteșugul vopsitului cu burueni de *Art. Gorovei*.
29. Cum orbim de *I. Glăvan*.
30. Pastrarea cărnei de porc de *G. Gheorghiu*.
31. Calul de prof. *E. Udrișchi*.
32. Doctorul în casă de *Dr. O. Apostol*.
33. Cum trebuie să ne hrănim de *E. Severin*.
34. Lămurirea legii dărilor de *Iuliu Pascu*.
35. Betia de *Dr. Emil Gheorghiu*.
36. Lămurirea Constituției de *Artur Gorovei*.
37. Boale parazitare la animale, care trec la om de *C. Moțaș*.
38. Fecioșate nesocotite în gospodărie de *I. Simionescu*.
39. Mama și copilul, de *Dr. M. Manicatide*.
40. Înfruntări spre sănătate, de *Dr. I. Bordea*.
41. Despre hrană, de *Dr. I. Bordea*.
42. Omul și societatea de *Al. Giuglea*.
43. Bucătăria sătencei de *Maria Col. Dobrescu*.
44. Sfeca de Zahăr de *C. Lăcrișianu*.
45. Îngrășarea pământului de *I. M. Dobrescu*.
46. Friguri de baltă de *Dr. T. Dumitrescu*.
47. Banul de *A. Giuglea*.
48. Sfaturi practice de *Ing. A. Schorr*.
49. Lămurirea Calendarului de *A. Giuglea*.
50. Conjunctivita granuloasă de *Dr. I. Glăvan*.
51. Burueni de leac de *A. Volanschi*.
52. Sfaturi casnice de *Maica Raluca*.
53. Cultura tomatelor de *I. Isvoranu*.
54. Rețete pentru gospodine de *Maica Raluca*.
55. Hingoaarea de *Dr. T. Dumitrescu*.
56. Blenoragia sau sculamentul de *Dr. N. Ioan*.
57. Practica agricolă de *A. Bejenariu*.
58. Apa de băut de *Dr. I. Bălțeanu*.
59. Trinosul Exantematic de *Dr. Tudor Dumitrescu*.
60. Boalele animalelor de *I. Popu-Câmpeanu*.
61. Lucrări din pănușile de porumb de *Titus G. Minea*.
62. Căstoful de *I. Popu-Câmpeanu*.
63. Cum să trăim de *Dr. F. Grünfela*.
64. Lucrări din paie și sorg de *Titus G. Minea*.

Seria C. „Din lumea largă“:

1. Ucraina de *G. Năstase*.
2. Cehoslovacia de *I. Simionescu*.
3. Munții Apuseni de *M. David*.
4. Finlanda de *I. Simionescu*.
5. Bucovina de *I. Simionescu*.
6. Basarabia de *G. Năstase*.
7. Dobrogea de *C. Brătescu*.
8. Ia spre polul sud de *I. Simionescu*.

- No. 9. Olanda de *Ap. D. Culea.*
 „ 10. Viața în adâncul mărilor de *C. Motaș.*
 „ 11.—12. A. Șaguna de *I. Lupaș.*
 „ 13. Către Everest de *I. Simionescu.*
 „ 14. Românii de peste Nistru de *V. Harea.*
 „ 15. Ardealul de *I. Simionescu.*
 „ 16. Lituania de *G. Năstase.*
 „ 17. Câmpia Transilvaniei de *Ion Popu-Câmpeanu*
 „ 18. Moldova de *I. Simionescu.*
 „ 19. Românii din Ungaria de *I. Georgescu.*
 „ 20. Jud. Turda-Arieș de *I. Mureșeanu.*
 „ 21. Țara Hațegului de *Gavril Todica.*
 „ 22. Sp. C. Haret de *I. Simionescu.*
 „ 23. Danemarca de *Magda D. Nicolaescu*
 „ 24. N. Milescu în China de *I. Simionescu.*
 „ 25. Cetățile moldovenești de pe Nistru de *Apostol*
 „ 26. Românii din Bulgaria de *Em. Bucuța.*
 „ 27. Valea Jiului din Ardeal de *P. Hossu-Longin.*
 „ 28. Țara Bârsei de *N. Orghidan.*
 „ 29. Vechiul ținut al Sucevei de *V. Ciurea.*
 „ 30. Macedo-Românii de *Tache Papahagi.*
 „ 31. Românii din Banatul Jugoslav de *Pr. Bizerea.*
 „ 32. Coasta de Azur de *I. Simionescu.*
 „ 33. Elveția de *Traian G. Zaharia.*
 „ 34. Maramureșul de *Gh. Vornicu.*
 „ 35. Austria de *I. Simionescu.*
 „ 36. Belgia de *Traian Gh. Zaharia.*
 „ 37. Afganistanul de *I. Simionescu.*
 „ 38. Anastasia Șaguna de *Dr. I. Lupaș.*
 „ 39. Blajul de *Alexandru Lupeanu-Melin*
 „ 40. Marea Neagră de *Dr. I. Lepși.*
 „ 41. Pe urmele lui Robinson Crusoe de *I. Simionescu.*

Seria D. „Știință aplicată“

- No 1. Fabricarea săpunului de *A. Schorr.*
 „ 2. Motozul Diesel de *Ing. Casetti.*
 „ 3. Industria Parfumului de *E. Severin.*
 „ 4.—5. Aerul lichid de *Ilie Matei.*
 „ 6. Industria Azotului de *L. Caton.*
 „ 7.—9. Locomotiva de *Ing. Casetti.*
 „ 10. Aeroplanul de *Dr. V. Anastasiu.*
 „ 11. Baloane și dirijabile de *C. Mihăilescu.*
 „ 12. Betonul armat de *Ing. N. Ganea.*
 „ 13. Gări și trenuri de *G. Șiadbei.*
 „ 14. Instalarea unei sonerii electrice de *Stel. C. Ionescu.*
 „ 15. Aparat de Radiofonie de *St. M. Zapan.*
 „ 16. Tiparul de *V. Romanescu.*
 „ 17. Ce se scoate din cărbuni de *C. V. Gheorghiu.*
 „ 18. Industria materiilor colorante de *G. A. Florea.*
 „ 19. Fotografia de *Locot. M. Zapan.*
 „ 20. Industria zahărului de *G. I. Baboianu.*
 „ 21. Șase montaje de radio de *Locot. M. Zapan.*
 „ 22. Cinematografia de *Locot. M. Zapan.*
 „ 23. Automobilul de Căpit. de aviație *M. Pantazi.*
 „ 24. Fabricarea sticlei de *G. A. Florea.*
 „ 25. Gazele otrăvitoare de *Lt. M. Zapan.*
 „ 26. Impăierea păsărilor de *N. C. Panescu.*